

Ooit belicht vanuit drie invalshoeken de brede geschiedenis van de bloembollensector:

- Wat gebeurde er 25, 50, 75 of 100 jaar geleden?
- Een bijzonder boek uit de KAVB-bibliotheek.
- Een uitvinding die de sector sterk heeft beïnvloed.

Crisis!

De beelden gingen de hele wereld over. De prachtigste bloemen en planten werden met grote schuivers bijeengeveegd. Waardeloos door het coronavirus. Hoewel ingrijpend is dit geen unieke situatie voor de bloembollensector. Al drie keer eerder verkeerde de sector in een crisis, die vaak ook nog langer duurde dan het zich nu laat aanzien.

Tekst: Arie Dwarswaard | Fotografie: René Faas

Op 2 augustus 1914 bezorgt de postbode bij teelt- en exportbedrijf Van Zanten & Co. aan de Stationsweg in Hillegom een briefkaart uit Duitsland. De tekst is indringend. 'Nicht absenden, abwarten Instruction.' Reden voor deze briefkaart: een dag eerder is de Eerste Wereldoorlog uitgebroken. Deze Duitse klant verkeert in grote onzekerheid en bestelt al zijn aangekochte bollen af. Het is midden in de paktijd als dit gebeurt. Van Zanten & Co. sluit de hekken van het bedrijf en accepteert geen leveranties meer van zijn verkopers. De eerste grote crisis in de bloembollensector is een feit. En dat niet alleen. Heel Nederland reageert geschokt. Toenmalig minister M.

Treub van Landbouw, Handel en Nijverheid herinnerde het zich nog goed toen hij twee jaar later zijn memoires optekende. 'Land- en tuinbouwers wisten niet wat er van den afzet van hun producten worden zou; dit was in die mate het geval dat warmoezeniers hun tomatenstruiken uitrukten en op de mesthoop wierpen (...) Huismoeders (...) bestormden de kruidenierswinkels. Huisvaders (...) vroegen hun saldi op bij de bankiers.'

Hoewel in de weken erna nog wel weer export mogelijk is, zorgt de Eerste Wereldoorlog voor veel verliezen. De export halveert in omvang: van 25 miljoen kilo in 1913 naar 12 miljoen in 1918. In diezelfde

Eerste Wereldoorlog vindt in 1917 nog de Russische revolutie plaats. Wie een florierende handel op Rusland had, zag zijn afzet tot nul dalen. Deze ontwikkelingen lieten lang hun sporen na. Pas in 1925 is het oude exportniveau weer bereikt.

ZEVEN MAGERE JAREN

De weelde van de jaren twintig duurt niet lang. De beurskrach in 1929 bereikt in 1933 ook de bloembollensector. De regering besluit tot een Landbouwcrisiswet. De sector zelf bedenkt een saneringsregeling, waarbij de overheid de overschotten zou opkopen. In een gesprek met minister Colijn wordt duidelijk hoe de overheid daar over dacht. 'Het vak moet zijn eigen sanering betalen.' En zo geschiedde. Wat volgde was een periode van zeven magere jaren, waarin het areaal bloembollen in Nederland drastisch kromp. In het seizoen 1932/1933 werd in totaal nog 8.485 ha bloembollen geplant, waarvan 5.500 ha tulpen. Een jaar later was dat totale areaal al teruggebracht tot 5.343 ha, ofwel een krimp van ruim 3.000 ha. Na zeven jaren saneren stond de teller op nog maar 3.130 ha. De hyacintenteelt nam af van 861 ha in 1932/1933 naar 230 ha in 1939/1940, een krimp van maar liefst 75%. Late tulpen gingen van 2.807 ha naar 1.100 ha, ofwel een krimp van 60%. Ook de export lijdt flink in deze tijd. In kilo's valt de schade wel mee, maar de exportwaarde neemt drastisch af. Waar de exportwaarde over 1930 nog ruim 45 miljoen gulden bedroeg, neemt dat in 1932 af tot minder dan 20 miljoen gulden.

OORLOG

En als eind jaren dertig de ergste tijd achter de rug is, begint op 10 mei 1940 in Nederland de Tweede Wereldoorlog. Grenzen gaan dicht voor bloembollen die bestemd zijn voor populaire bestemmingen als de Verenigde Staten van Amerika en het Verenigd Koninkrijk. Alleen Duitsland en enkele bevriende naties staan nog import van bloembollen toe. Opnieuw volgt een periode, nu van vijf jaar, waarin er maar weinig te verdienen valt in de bloembollensector. Tussen 1914 en 1945 zijn er dus maar pakweg tien jaren geweest waarin er echt geld werd verdiend in de sector. Na 1945 groeien de bomen tot in de hemel. Tot maart 2020. Ooit kunnen we beschrijven hoe deze vierde crisis de sector raakte. ♦